

Nr 101.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 131 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 13 mars 1953, föreslagit riksdagen att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisa anslag med sammanlagt 55 159 500 kronor, huvudsakligen med anledning av att Kungl. Maj:t delvis tagit i anspråk riksdagens fullmakt att under innevarande budgetår, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 200 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Beträffande en av departementschefen lämnad redogörelse för utvecklingen på arbetsmarknaden samt den sannolika utvecklingen under den närmaste tiden får utskottet hänvisa till propositionen (s. 7—10).

Inom ramen för den av riksdagen för innevarande budgetår lämnade finansfullmakten har Kungl. Maj:t den 10 oktober 1952 efter framställning från arbetsmarknadsstyrelsen ställt ett belopp av 50 miljoner kronor till styrelsens förfogande. Detta beslut var dock av formell art, då beloppet endast får disponeras efter särskilda beslut av Kungl. Maj:t. T. o. m. den 13 mars 1953 har Kungl. Maj:t genom sådana beslut medgivit, att arbetsmarknadsstyrelsen må disponera sammanlagt 43 100 000 kronor. Av detta belopp avser 10 547 000 kronor arbeten för försvarets räkning. 1 000 000 kronor har ställts till förfogande för linjeomläggningar och dräneringsarbeten m. m. vid statens järnvägar. Till byggande av allmänna vägar och gator avses 23 000 000 kronor, till byggande av hamnar och farleder 1 000 000 kronor samt till bidrag till vatten- och avloppsanläggningar 6 000 000 kronor. För byggande av skogsbilvägar m. m. har 500 000 kronor ställts till disposition, för anordnande av vissa maskinkurser inom lantbruket 53 000 kronor samt för anordnande av allmänna skyddsrum och anläggning av branddammar 1 000 000 kronor. Delvis har dessa belopp befunnits inte behöva utnyttjas. Med hänsyn till att smidighet och rörelsefrihet är nödvändiga för att ifrågakvarande verksamhet skall kunna administreras effek-

tivt har man inte alltid kunnat hålla sig inom ramen för de specificerade anslag som uppförts på den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1950/51. Detta har emellertid förutsetts då nämnda beredskapsstat fastställdes. Tämmligen fria dispositionsregler gäller nämligen för det på beredskapsstaten uppförda anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Härutöver har Kungl. Maj:t beviljat lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, som ansetts böra komma till stånd av sysselsättningspolitiska skäl, till ett belopp av 583 700 kronor.

Vad härefter angår de anslag som äskas för täckning av de enligt finansfullmakten förskottsvis beslutade utgifterna anför departementschefen till en början följande.

Det av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna systemet med ett fåtal anslag har otvivelaktigt vissa fördelar. Efter samråd med chefen för finansdepartementet vill jag emellertid föreslå, att kostnaderna så långt möjligt är redovisas under de anslagsrubriker som för motsvarande ändamål finns å rikstaten. Detta överensstämmer bäst med den allmänna beredskapsstatens uppställning och torde i längden underlätta överblicken. Det av mig sålunda förordade mera specificerade systemet nödvändiggör en något större sammanlagd medelsanvisning än det av arbetsmarknadsstyrelsen förordade, då eljest tillräcklig rörelsefrihet inte kan erhållas för återstoden av budgetåret.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört är det svårt att f. n. överblicka medelsbehovet under återstoden av budgetåret, då detta till stor del blir beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden. Då det synes önskvärt att finansfullmakten inte behöver utnyttjas ytterligare under budgetåret, bör anslagen å tilläggsstat beräknas med utgångspunkt från att de bör vara tillräckliga för att tillgodose medelsbehovet intill budgetårets slut. Arbetsmarknadsstyrelsen har vid sina beräkningar tagit viss hänsyn härtill. Med anledning av vad jag nyss anfört rörande anslagsspecificeringen och då jag på några punkter finner anledning till ett annat bedömande än styrelsen anser jag mig böra räkna med ett något större sammanlagt medelsbehov än det av styrelsen beräknade. För att en reserv utöver de specificerade anslagen skall stå till förfogande på driftbudgeten föreslår jag sålunda, att ett belopp av 4 000 000 kronor av denna anledning anvisas som tilläggsanslag till det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Vidare föreslår jag, för att erhålla en motsvarande reserv på kapitalbudgeten, att under försvarets fastighetsfond anvisas anslag av sammanlagt 2 615 000 kronor utöver de av styrelsen upp-tagna beloppen. På ytterligare några punkter föreslår jag, såsom framgår av det följande, andra belopp än styrelsen.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör beträffande samtliga nu äskade anslag gälla, att de skall användas endast i den mån arbetsmarknads-läget ger anledning därtill. Jag förutsätter emellertid därvid, att i första hand åtgärder vidtages för att genom ändringar i tillståndsgivningen för den privata investeringsverksamheten möta växlingarna i läget på arbetsmarknaden. Med samma förbehåll bör under innevarande budgetår uppkommande reservationer å anslagen få stå till förfogande under nästa budgetår.

Departementschefen övergår härefter till beräkningen av de olika anslagen. Av praktiska skäl äskas i detta sammanhang även anslag under andra huvudtitlar än den femte.

På driftbudgeten beräknas såsom nämnts under femte huvudtiteln ett tilläggsanslag av 4 000 000 kronor till reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. som en allmän reserv utöver de specificerade anslagen. Under detta anslag beräknas vidare 1 000 000 kronor för de arbeten, som i sysselsättningsfrämjande syfte utförts av statens järnvägar. Kostnaderna för dessa arbeten anses ej böra belasta statens järnvägars ordinarie stat. Sammanlagt erfordras sålunda 5 000 000 kronor under ifrågakvarande anslag.

Under sjätte huvudtiteln erfordras tilläggsanslag till reservationsanslaget till Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare: Vissa vägbyggnadsarbeten. Kungl. Maj:t har jämlikt finansfullmakten ställt ett belopp av 20 000 000 kronor till arbetsmarknadsstyrelsens disposition för arbeten, vilka bör bekostas av ifrågakvarande anslag. Departementschefen tillstyrker, att 20 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat. Vidare beräknas till Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare: Bidrag till byggande av vägar och gator ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor. Detta belopp överstiger med 700 000 kronor det av arbetsmarknadsstyrelsen beräknade. Anledningen härtill är att vissa vägbyggnadsföretag, som styrelsen inte haft anledning att räkna med, numera aktualiserats. Till Bidrag till handelshamnar och farleder föreslås ett reservationsanslag av 360 000 kronor, till Byggande av fiskehamnar ett reservationsanslag av 300 000 kronor samt till Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder ett reservationsanslag av 252 000 kronor. Under reservationsanslaget till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp erfordras ytterligare 6 000 000 kronor. De under anslagen till Vissa vägbyggnadsarbeten, Bidrag till byggande av vägar och gator samt Bidrag till byggande av mindre hamnar och farleder anvisade beloppen, sammanlagt 23 252 000 kronor, föreslås i enlighet med de för ifrågakvarande anslag tillämpade reglerna skola avräknas mot automobilskattemedlen.

Under nionde huvudtiteln beräknas till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo ett reservationsanslag av 185 500 kronor, vilket belopp ställts till förfogande för byggande av skogsbilvägar. Ett belopp av 53 000 kronor har jämlikt finansfullmakten ställts till förfogande för anordnande av vissa maskinkurser för arbetslösa lantarbetare. Sistnämnda kostnad anses lämpligen böra belasta det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till Bidrag till hushållningssällskapens undervisningsverksamhet. Om riksdagen inte har något att erinra häremot förutsättes Kungl. Maj:t få medge att angivna anslag överskrides, i den mån så erfordras för

bestridande av ifrågavarande kostnad. Något anslag å tilläggsstat anses sålunda inte böra äskas.

Under elfte huvudtiteln föreslås till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av 400 000 kronor samt till Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

På kapitalbudgeten beräknas sammanlagt 13 162 000 kronor under försvarets fastighetsfond. Detta belopp överstiger med 2 615 000 kronor det av arbetsmarknadsstyrelsen angivna medelsbehovet. Härav är 500 000 kronor motiverade av nya beräkningar rörande medelsbehovet för redan påbörjade arbeten under återstoden av budgetåret medan återstoden, 2 115 000 kronor, utgör den säkerhetsmarginal utöver beslutade arbeten som departementschefen finner erforderlig. Under arméns delfond anses sålunda böra anvisas 500 000 kronor till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen (ej beräknat av arbetsmarknadsstyrelsen). Under marinens delfond beräknas till Modernisering av vissa anläggningar vid marinen 600 000 kronor (200 000 kronor mer än arbetsmarknadsstyrelsen beräknat). Under flygvapnets delfond föreslås till Vissa flygfältsarbeten m. m. ett tilläggsanslag av 1 250 000 kronor (705 000 kronor utöver arbetsmarknadsstyrelsens beräkning). Under befästningars delfond föreslås 1 800 000 kronor till Vissa ammunitionsförråd (370 000 kronor mer än arbetsmarknadsstyrelsen tagit upp), 442 000 kronor till Uppställningsplatser för radarstationer, 1 300 000 kronor till Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, 320 000 kronor till Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen, 250 000 kronor till Utvidgning av flygverkstad (vilket behov aktualiserats av arbetsmarknadsstyrelsen efter det framställning om tilläggsanslag ingivits) samt 6 700 000 kronor till Övriga befästningsarbeten (590 000 kronor utöver arbetsmarknadsstyrelsens beräkning). Hinder anses inte böra föreligga mot att om så skulle visa sig erforderligt ta de sålunda beräknade reserverna i anspråk även för arbeten som regelmässigt bekostas från anslag under vilket någon reserv inte upptagits. Skulle något sådant fall inträffa, förutsättes anslagsfördelningen få rättas till i efterhand.

Under fonden för låneunderstöd beräknas anslag till Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. Hittills har Kungl. Maj:t med tillämpning av finansfullmakten beviljat lån om 583 700 kronor till dylika företag. Ytterligare lån torde emellertid behöva beviljas om byggandet av allmänna samlingslokaler skall kunna fortgå i den utsträckning som ur sysselsättningsynpunkt är önskvärd. Å tilläggsstat äskas på grund härav ett anslag för ändamålet av 3 000 000 kronor.

I propositionen behandlas slutligen en framställning från arbetsmarknadsstyrelsen om ytterligare medel till förbättring av styrelsens materielberedskap. Departementschefen erinrar om att 1952 års riksdag icke hade något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag att beredskapen i fråga om

arbetsmaskiner skall ökas till att avse behovet för sysselsättning av 3 000 man. Styrelsen har nu anfört, att kostnaderna för ifrågavarande upprustning av maskinbeståndet med ledning av vunna erfarenheter måste uppskattas till ca 9 000 000 kronor mot förut beräknade 6 000 000 kronor. Härav har 1 500 000 kronor redan tidigare ställts till styrelsens disposition. Med hänsyn till det behov av offentliga arbeten i sysselsättningsbefrämjande syfte som redan gjort sig gällande och behovet av en förbättrad beredskap på arbetsmarknadsområdet inför nästa höst och vinter finner departementschefen det angeläget, att materielberedskapen ökas i sådan utsträckning att den med nu vunna erfarenheter kan anses tillräcklig för 3 000 man. Detta antal anses under nu rådande förhållanden böra betraktas som en minimisiffra. För att denna beredskap skall kunna uppnås så snabbt som möjligt har Kungl. Maj:t tidigare bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att för maskinanskaffning disponera de medel som under innevarande budgetår kan förutses bli tillgängliga för ändamålet under anslaget till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet eller 3 500 000 kronor. Av den beräknade kostnaden 9 000 000 kronor har sålunda hittills 5 000 000 kronor ställts till styrelsens disposition. Departementschefen finner anledning antaga, att inkomsterna under anslaget nästa budgetår skall medge att åtminstone 1 000 000 kronor tages i anspråk för maskininköp under nämnda budgetår. Behovet av ytterligare medel under innevarande budgetår anses därför kunna begränsas till 3 000 000 kronor. Detta belopp föreslås anvisat på tilläggsstat under anslaget till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet.

Vid bifall till vad departementschefen i det föregående förordat skulle sålunda å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 erfordras anslag med tillhoppa följande belopp:

å *driftbudgeten*, egentliga statsutgifter, 38 997 500 kronor, varav under femte huvudtiteln 8 000 000 kronor, under sjätte huvudtiteln 29 912 000 kronor, under nionde huvudtiteln 185 500 kronor och under elfte huvudtiteln 900 000 kronor;

å *kapitalbudgeten* 16 162 000 kronor, varav under försvarets fastighetsfond 13 162 000 kronor samt under fonden för låneunderstöd 3 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *De Geer* och *Söderquist* (I: 417) samt den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 518), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder att i händelse av hotande arbetslöshet och i sysselsättningsskapande syfte — som led i en i sådant läge utvidgad svensk eller internationell stödaktion åt s. k. underutvecklade

länder — vinna avsättning för svenska produkter samt om framläggande inför riksdagen av de förslag utredningen kan föranleda.

Beträffande motiveringen för motionärernas yrkande hänvisas till motionen II: 518.

Utskottet har uppmärksammat, att arbetsmarknadsstyrelsen beräknat den erforderliga medelsanvisningen i anledning av finansfullmaktens utnyttjande till ca 9 miljoner lägre belopp än vad departementschefen föreslagit. Skillnaden i beräkningarna sammanhänger bl. a. med att arbetsmarknadsstyrelsen räknat med ett fåtal anslag, medan propositionens förslag förutsätter att kostnaderna så långt möjligt redovisas under de anslagsrubriker, som för motsvarande ändamål finns å riksstaten. Enligt departementschefen fordrar sistnämnda system en större medelsanvisning om tillräcklig rörelsefrihet skall kunna erhållas för återstoden av innevarande budgetår.

Med hänsyn till den redovisade medelsåtgången samt den korta tid, som återstår av budgetåret, synes den av arbetsmarknadsstyrelsen begärda medelsanvisningen i och för sig vara tillräcklig. Emellertid överensstämmer den av departementschefen förordade anslagsspecifikationen bäst med uppställningen av den allmänna beredskapsstat, vartill finansfullmakten för innevarande budgetår knutits. Utskottet anser sig därför böra godtaga den föreslagna anslagsberäkningen. Vad departementschefen i övrigt föreslagit kan utskottet även biträda.

Vidkommande härefter det i motionerna I: 417 och II: 518 framställda utredningsyrkandet beträffande åtgärder för avsättning av svenska produkter inom s. k. underutvecklade länder förutsätter utskottet, att de i motionerna berörda spörsmålen — utan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t särskilt hemställer därom — kommer under bedömande av den av motionärerna åsyftade och förra året tillsatta utredningen rörande utformningen av statliga stödåtgärder i syfte att stimulera avsättning och sysselsättning inom näringslivet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisa

A) å *driftbudgeten*

1) under femte huvudtiteln:

till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;

till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor;

2) under sjätte huvudtiteln:

till *Vissa vägbyggnadsarbeten* ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till byggande av vägar och gator* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till handelshamnar och farleder* ett reservationsanslag av 360 000 kronor;

till *Byggande av fiskehamnar* ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* ett reservationsanslag av 252 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp* ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor;

3) under nionde huvudtiteln:

till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* ett reservationsanslag av 185 500 kronor;

4) under elffte huvudtiteln:

till *Ytterligare medel till kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* ett reservationsanslag av 400 000 kronor;

till *Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar* ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

B) å kapitalbudgeten

1) under försvarets fastighetsfond, arméns delfond:

till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, ett investeringsanslag av 500 000 kronor;

2) under försvarets fastighetsfond, marinens delfond:

till *Modernisering av vissa anläggningar vid marinen* ett investeringsanslag av 600 000 kronor;

3) under försvarets fastighetsfond, flygvapnets delfond:

till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor;

4) under försvarets fastighetsfond, befästningars delfond:

till *Ytterligare medel till vissa ammunitionsförråd* ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor;

till *Ytterligare medel till uppställningsplatser för radarstationer* ett investeringsanslag av 442 000 kronor;

till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor;

till *Ytterligare medel till anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* ett investeringsanslag av 320 000 kronor;

till *Utvidgning av flygverkstad* ett investeringsanslag av 250 000 kronor;

till *Övriga befästningsarbeten* ett investeringsanslag av 6 700 000 kronor;

5) under fonden för låneunderstöd:

till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;

II. att motionerna I: 417 och II: 518 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1953.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 100.

Reservationer.

1) av herrar *Lundqvist* och *Birke*, vilka ansett *dels* att sista meningen i andra stycket av utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet kan emellertid icke dela departementschefens uppfattning att anslagen under sjätte huvudtiteln till vägbyggnadsarbeten m. m. å tillhopa 23 252 000 kronor skola avräknas mot automobilskattemedel. Dessa arbeten som igångsatts i syfte att bekämpa arbetslösheten böra därför belasta reser-

vationsanslaget under femte huvudtiteln till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande.»

dels ock att utskottets hemställan under I. bort i nedannämnda delar ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisa

A) å *driftbudgeten*

1) under femte huvudtiteln:

till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* ett reservationsanslag av 28 252 000 kronor;

till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor;

2) under sjätte huvudtiteln:

till *Bidrag till handelshamnar och farleder* ett reservationsanslag av 360 000 kronor;

till *Byggande av fiskehamnar* ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

till *Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp* ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor;»

2) av herrar *Ohlon, Sundelin, Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Wedén* och fröken *Ager*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 417 och II: 518 samt därför under II. hemställa,

II. att riksdagen må med bifall till motionerna I: 417 och II: 518 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande åtgärder att i händelse av hotande arbetslöshet och i sysselsättningsskapande syfte — som led i en i sådant läge utvidgad svensk eller internationell stödaktion åt s. k. underutvecklade länder — vinna avsättning för svenska produkter samt om framläggande inför riksdagen av de förslag utredningen kan föranleda.
